

УДК 711:382

Г. М. Юрчишин,

канд. арх., проф.,

К. Т. Голубчак

*Івано-Франківський національний технічний
університет нафти і газу*

РЕЛІГІЙНИЙ ТУРИЗМ, ЯК ПЕРЕДУМОВА РОЗВИТКУ ДУХОВНО-РЕКОЛЕКЦІЙНИХ ЦЕНТРІВ ПРИКАРПАТТЯ

Анотація: розглянуто передумови розвитку паломництва та релігійно-пізнавального туризму в Україні, як важливої складової духовного виховання нації. На основі світових аналогів запропоновано напрями архітектурно-просторової організації духовно-реколекційних центрів в рекреаційній сфері Прикарпаття.

Ключові слова: паломництво, релігійно-пізнавальний туризм, Прикарпаття, рекреація, духовно-реколекційні центри.

Постановка проблеми. Швидкі темпи розвитку усіх сфер сучасного суспільства вимагають блискавичної реакції та відповіді на складні філософсько-світоглядні питання нації. Моральні та духовні цінності залишаючись незмінними по суті, повинні бути адекватними за формою вимогам часу. Прогрес у науці, техніці, на ґрунті соціально-економічних змін у світі змінювалися, а отже і потреби людини у релаксації і відпочинку слід наповнювати високими естетичними складовими. На сучасному етапі швидкого розвитку суспільства часто виникає бажання спокійно поміркувати про життя та поринути у світ інших реалій. Тобто потреба у духовному відпочинку сьогодні надзвичайно велика.

Тому, у зв'язку зі зростанням потреби духовного відпочинку, дедалі яскравіше виділяється релігійний туризм. Розвиток релігійно-пізнавального та паломницького туризму у сучасному суспільстві веде до духовного збагачення нації. Релігійний туризм є самостійною підгалуззю і одним із перших видів туристичних подорожей. Він задовольняє духовні потреби віруючих різних віросповідань, забезпечує ознайомлення населення з маловідомими сторінками історії релігії й одночасно сприяє формуванню культури міжконфесійних і міжнаціональних відносин, утвердження національної свідомості та любові до рідного краю, самосвідомості, відтворення історичної пам'яті, виховання патріотизму, розвитку естетичних і художніх смаків. [1]

Виклад основного матеріалу. За визначенням релігієзнавців релігія - це феномен духовного життя, світоглядна основа, що відбивається в ідеалах,

уявленнях, морально-етичних нормах та інших формах опредмечування історичного досвіду людства, які виконують регулятивну роль у життєдіяльності людини, формують її ставлення до навколишнього світу, спрямовують соціальну активність і поведінку. Тому незаперечною є роль релігійних уявлень у формуванні будь-якої національної культури. [2]

Вважається, що обов'язком кожного свідомого християнина є очищення і збагачення свого внутрішнього храму шляхом черпання сил від рідних святинь. У паломницьких прощах та подорожах історико-архітектурна сфера переплітається з духовністю. На фоні релігійно-духовної байдужості та моральної деградації суспільства (зокрема молодого покоління) все актуальнішою стає необхідність тісного єднання людини з церковним життям. Споконвіків релігія відігравала значну роль у суспільному житті та побуті українців. І на сучасному етапі Церква, володіючи високим рівнем довіри українців, є важливою складовою українського суспільства.

Тому на сьогоднішньому етапі одним з найпопулярніших видів туризму у світі та в Україні зокрема, є релігійний туризм. Виділяють два основні напрями релігійного туризму: релігієзнавчий та паломницький. Перший передбачає поїздки для релігієзнавців та науковців з науковою ціллю, а також ознайомлення з сакральними пам'ятками та історією релігії. Під паломництвом мається на увазі відвідання святих місць для духовного поклоніння, а також місіонерські подорожі для проповідування віровчення.

При формуванні релігійно-туристичних маршрутів першочергову увагу приділяють храмам, монастирям, каплицям та іншим місцям збереження чудотворних ікон, цілющих джерел, мощей святих чи інших цінних реліквій, що викликають особливу увагу та інтерес з боку паломників та релігієзнавців. Особливою цінністю володіють скульптурні та живописні роботи релігійної тематики, а також унікальна сакральна архітектура.

Світова практика організації релігійного туризму показує, що значного поширення набуло проектування спеціальних закладів духовного відпочинку - духовно-реколекційних центрів, які зосереджуються у місцях найбільшої концентрації паломників та мирян.

В процесі дослідження даної теми було виявлено велику кількість світових аналогів, проаналізувавши які, можна класифікувати дані заклади наступним чином:

Окрім того майже в усіх нижче наведених світових аналогах простежується типова планувальна схема та функціональне зонування приміщень.

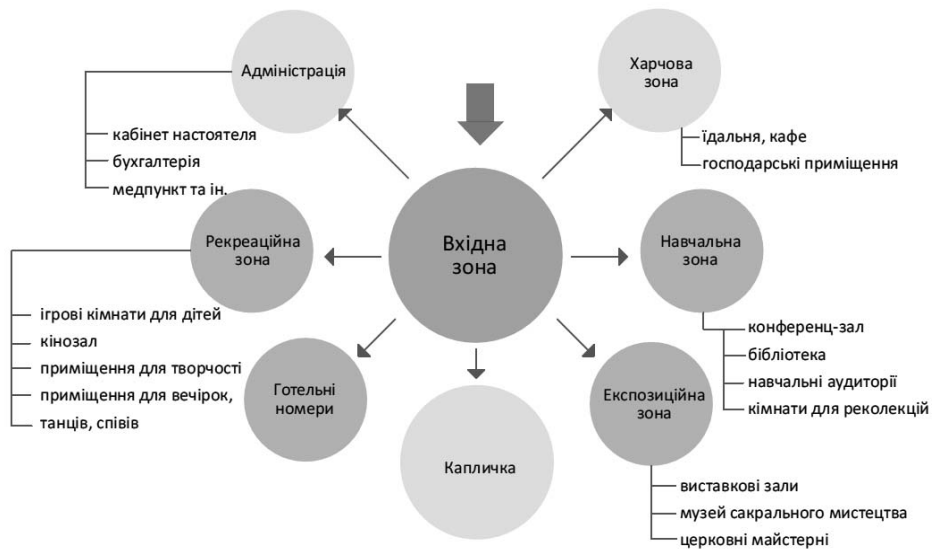

Рис. 1. Монастир та реколекційний центр у Ліверпулі, Англія.

Рис. 2. Парафіяльна церква з навчальними приміщеннями у Норвегії.

Рис. 3. Центр духовного життя, Нью-Йорк, США.

Рис. 4. Молодіжний центр при церкві у м. Грінвіл

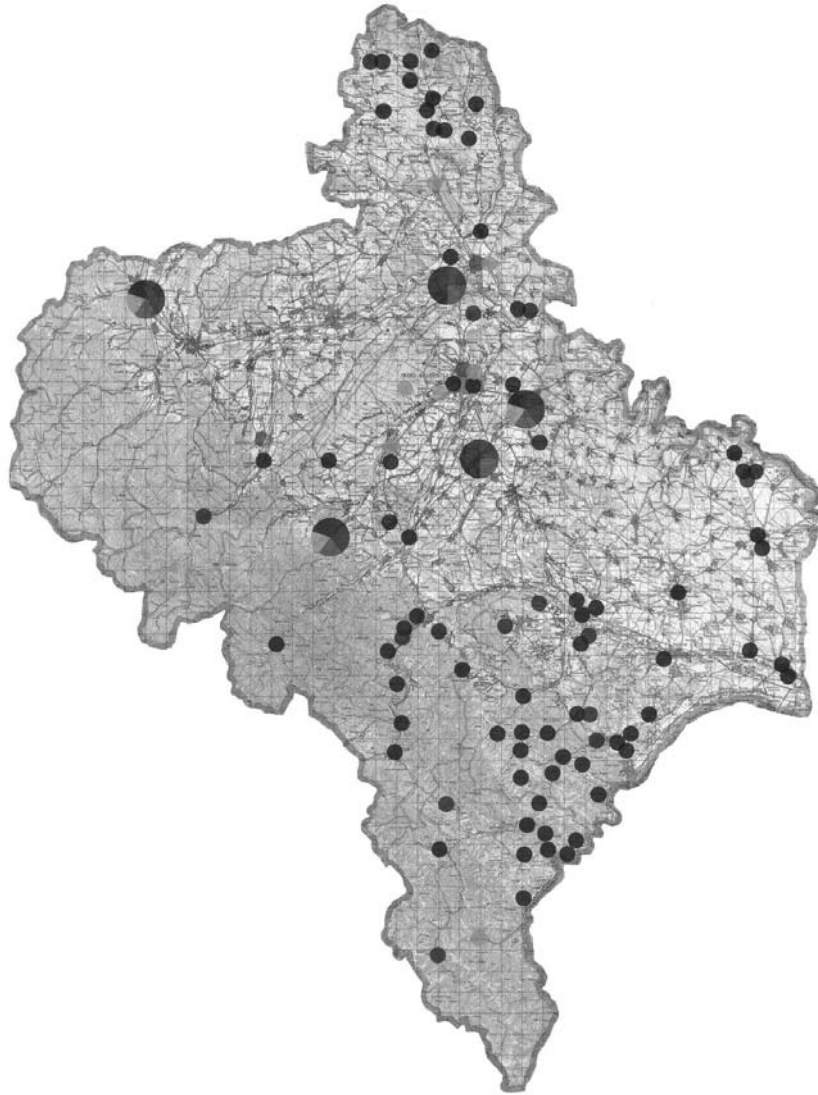
Рис. 5. Реконструкційний центр Св. Ігнатія, Монсерат, Іспанія

Що стосується сучасного стану релігійно-туристичної інфраструктури в Україні та на Прикарпатті зокрема, то, на превеликий жаль, вона знаходиться в занедбаному стані. Тому одним зі шляхів розвитку релігійного туризму в нашій країні є створення мережі духовно-реколекційних відпочинкових центрів при парафіях, храмових комплексах, монастирях та місцях паломництва. Потреба в закладах даного типу, без сумніву, надзвичайно велика. Такі комплекси можуть надавати паломникам широкий спектр послуг: недільна школа для дітей, катехизації для парафіян різних вікових груп, конференції та семінари на релігійну тематику, релігійні вечірки та фестивалі духовної музики, християнські табори для дітей та молоді, спальні номери для відпочинку після паломництв, духовні вправи, реколекції (медитації, іспит совісті, молитви та розважання). Все це є своєрідним способом оздоровлення душі, що є особливо необхідним для сучасної людини, яка, гублячись у хаосі сьогодення, прагне здобути душевний мир, спокій, віднайти відповіді на питання та хоча б на певний період відпочити від життєвих турбот.

Такі духовно-реколекційні паломницькі комплекси можуть бути багатоцільового призначення – як кінцевий пункт паломницької подорожі для прочан та туристів, а також постійно функціонуюче місце зустрічей та християнського відпочинку для місцевих жителів та мешканців ближніх сіл та міст.

Керівництво даними закладами доцільно доручити монахам, монахиням, священникам, які найкраще зможуть присвятити себе цій справі. Ченці 21 століття є значно відкритішими та ближчими до людей. Цього вимагає сучасність з її швидким розвитком технологій, які проникають в усі сфери людського життя. З цих причин сучасні священники та монахи роблять все можливе, щоб допомогти мирянам пізнати віру зсередини та сприяти їхньому духовному зростанню.

Івано-Франківська область з її значним релігійно-туристичним потенціалом забезпечує всі необхідні умови для створення цілої мережі таких реколекційно-духовних центрів у різних куточках нашої області та при різноманітних сакральних установах. Без сумніву найбільшим попитом серед паломників вже віками користуються місця появи Богородиці, місця збереження чудотворних ікон та цілющі джерела. Жителі Прикарпаття споконвіків і до сьогодні з пошаною та глибокою вірою прибігають під заступництво Божої Матері, чий чудотворні ікони зберігаються у восьми населених пунктах Прикарпаття. Крилос, Гошів, Погоня - що року в кожне з таких святих місць прибуває від кількох сотень до декількох тисяч прочан.

- Монастирі та монастирські комплекси
- Церкви та храмові комплекси
- Місця збереження Чудотворних ікон
- Цілющі джерела
- Некрополі

Рис.6. Схема розташування головних сакральних об'єктів Прикарпаття.

За даними, які наводить Шикеринець В. В., Івано-Франківська область посідає третє місце в Україні за кількістю пам'яток архітектури і містобудування. На сьогодні під охороною держави в області налічується з XII ст. і до XX ст. 1423 пам'ятки архітектури, з них 513 культових споруд – 482 церкви (127 мурованих і 335 дерев'яних), 24 костели та 7 синагог, зокрема 87 пам'яток національного значення, більшість з яких – це пам'ятки дерев'яної і мурованої архітектури, та пам'ятки житлового і громадського будівництва, зосередженого, здебільшого, в історичних містах [3, 4]. Кожна з цих пам'яток володіє цінною багатовіковою історією та втілює неоціненну культурно-духовну та архітектурну спадщину нашого краю.

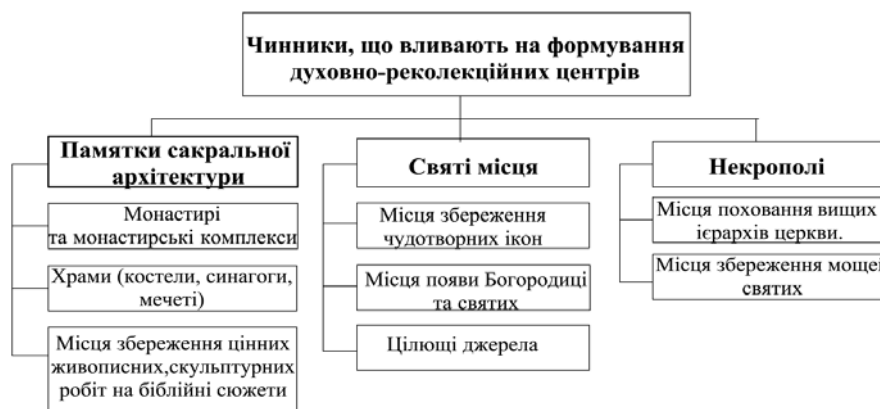
Цінними об'єктами релігійно-туристичної інфраструктури Прикарпаття і водночас важливими пам'ятками архітектури і містобудування є монастирські комплекси.

Значну архітектурну цінність представляють костели, храми 18-19 століття, а також пам'ятки дерев'яної церковної архітектури. Також важливими об'єктами релігійно-туристичних ресурсів нашої області є некрополі, місця поховання вищих ієрархів, польські, німецькі, іудейські, російські цвинтарі та могили.

При формуванні туристичних маршрутів нашої області слід не оминати увагою цінні зразки дерев'яного народного зодчества. Дерев'яні храми у всій своїй самобутності втілюють у собі неоціненну багатовікову спадщину народного мистецтва, традицій та культури. Залучення таких храмів у туристичну інфраструктуру без сумніву наповнить її багатим духовним змістом. На території Івано-Франківщини знаходяться сотні унікальних дерев'яних церков, споруджених у своєрідному стилі, що несе у собі всю повноту традицій нашого краю. Проте, на превеликий жаль, кількість таких храмів кожного року зменшується, вони руйнуються під впливом згубних погодних умов та людської байдужості. Цінні автентичні будівельні матеріали, якщо не знищуються повністю, то замінюються сучасними. Можливо популяризація дерев'яних храмів серед туристів стане шляхом до їхнього порятунку та збереження для наступних поколінь.

Отож, в процесі аналізу сакральнo-туристичного потенціалу нашої області було виявлено та прокласифіковано ряд факторів, що впливають на формування духовно-реколекційних закладів.

Отож, як бачимо, Прикарпаття володіє невичерпною кількістю сакральних ресурсів, які є чудовим фундаментом для розвитку та процвітання релігійно-туристичної сфери. Практично у кожному куточку Івано-Франківщини знаходяться неоціненні шедеври сакрального мистецтва, які являють собою гармонійний синтез народних традицій, історії та культури. Тому на сьогодні

дуже важливим є глибоке вивчення та дослідження цінних сакральних об'єктів нашої області для подальшого використання їх у туристично-екскурсійній галузі.

Безперечно формування мережі церковних готелів, виставкових залів сакрального мистецтва, облаштування наметових містечок для паломників і особливо духовно-реколекційних центрів по всій території Івано-Франківської області стане потужним ривком у піднесенні сфери релігійного туризму на новий рівень. Функціонування таких закладів не тільки притягне нові туристичні потоки вітчизняних та іноземних відвідувачів, але й наповнить зміст релігійно-туристичної галузі Прикарпаття новим духовно-просвітницьким сенсом.

Духовно-реколекційні центри, які вже десятиліттями успішно функціонують при відомих паломницьких центрах та парафіях світу, для нашої країни стануть запорукою духовного відродження нації.

Література

1. Медвідь Л. І. Релігійний туризм як один з напрямів розвитку туристичної галузі Закарпатської області / Л. І. Медвідь // Рекреаційний потенціал Прикарпаття: історія, сучасний стан, перспективи [Текст]: мат. Міжнар. Наук. Конф. "Туризм і розвиток регіону" (19 – 21 жовтня 2011 р., м. Івано-Франківськ; м. Яремче). — Вип. 3 / гол. Ред. В. Клапчук; Відп. Секр. В. Шикеринець; Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника. — Івано-Франківськ: Фоліант, 2011. — С. 361.

2. Сапелкіна З. П. Релігієзнавчий туризм в Україні. Режим доступу: <http://www.tourlib.columb.net.ua/>

3. Прикарпаття: спадщина віків: Історико-культурологічне видання / [За ред. М.В. Кугутяка]. — Львів: Манускрипт, 2006. — С.164–186.

4. Шикеринець В. В. Релігійний туризм як один із напрямків розвитку туристичної галузі Івано-Франківської області / В. В. Шикеринець // Ефективність державного управління: зб. Наук. Праць. - Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2012. - Вип. 30. – С. 241-246.

Аннотация

В статье рассмотрены предпосылки для развития паломничества и религиозно-познавательного туризма в Украине, как важной составляющей духовного воспитания нации. На основе мировых аналогов предложены направления архитектурно-пространственной организации духовно-рекреационных центров в рекреационной сфере Прикарпатья.

Annotation

The preconditions of pilgrimage and religious tourism in Ukraine as an important component of the nation's spiritual education are considered in the article. The ways of architectural and spatial organization of spiritual retreat centers in the recreational area of PreCarpathians are proposed on the basis of world analogues.